

UZASADNIENIE

Decyzją z 3.07.2018 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. na podstawie art. 114 ust. 1 ustawy z 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2017 r., poz. 1383 ze zm.), umowy o zabezpieczeniu społecznym między Rzeczpospolitą Polską a Kanadą zawartej 2.04.2008 r. (Dz.U. z 2009 r., Nr 133, poz. 1095) po rozpoznaniu wniosku z 12.06.2018 r. odmówił A. S. prawa do ponownego ustalenia wysokości emerytury, argumentując, że doręczone dokumenty potwierdzające zatrudnienie w KWK (...) w okresie od 3.09.1965 r. do 21.11.1972 r. oraz wynagrodzenie za 1975 r. wskazane na druku – zaświadczenie o zatrudnieniu i wynagrodzeniu z 6.12.2004 r. zostały już uwzględnione w stażu pracy i przy wyliczeniu podstawy wymiaru emerytury przyznanej decyzją z 1.06.2011 r., a także wskazując, że brak jest możliwości przeliczenia podstawy wymiaru świadczenia z 20 lat ponieważ w Polsce wnioskodawca udowodnił 10 lat ubezpieczenia przebytego w czasie 3.09.1965 r. – 6.10.1975 r., akcentując, że wnioskodawca nie dołączył żadnych dokumentów mogących mieć wpływ na wysokość świadczenia, w konkluzji stwierdzając, że tym samym brak podstaw do zmiany wysokości emerytury.

/decyzja k. 162/163 akt ZUS/.

Uznając powyższą decyzję za krzywdzącą wnioskodawca złożył od niej odwołanie /odwołanie k. 3/.

W odpowiedzi na odwołanie ZUS wniósł o jego oddalenie, podtrzymując dotychczasowe stanowisko w sprawie.

/odpowiedź na odwołanie k. 4/.

Na rozprawie w dn. 15.01.2019 r. wnioskodawca poparł odwołanie zarzucając, że jego emerytura jest zbyt niska i wniósł o jej przeliczenie zgodnie z kopiami dokumentów z Kopalni (...), oświadczając, że nie ma żadnych innych dokumentów potwierdzających jego zarobki, a także, w firmie (...) otrzymywał co miesiąc deputat węglowy i miał wypłacane trzynastki i czternastki, natomiast pełnomocnik ZUS wniósł o oddalenie odwołania, podnosząc, że brak jest dokumentów potwierdzających wysokość zarobków odwołującego co uniemożliwia ponowne przeliczenie jego emerytury.

/e-prot. z 15.01.2019 r.: 00:02:06, 00:07:17/.

Na rozprawie 12.09.2019 r. – bezpośrednio poprzedzającej wydanie wyroku w sprawie – wnioskodawca poparł odwołanie, kwestionując opinię biegłego i żądają uwzględnienia średnich zarobków w górnictwie w spornym okresie, argumentując, że zarabiał więcej niż to wynika z zachowanych akt osobowych, natomiast pełnomocnik ZUS wniósł o oddalenie odwołania, oświadczając, że od 1965 do 1974 r. opierano się na aktach osobowych, a za rok 1975 jest druk (...) i przyznał, że za lata 1966-1970 biegła przyjęła najniższą stawkę jak ZUS ponieważ nie było dokumentów za ten okres.

/e-prot. z 21.09.2019 r.: 00:02:02, 00:07:45, 00:27:50/

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

A. S., urodz. (...), pobiera emeryturę od 1.10.2010 r. na mocy decyzji z 1.06.2011 r. w wysokości proporcjonalnej tj. wg proporcji 121 miesięcy pracy w Polsce do 538 miesięcy łącznej pracy z uwagi na ubezpieczenie za granicą /niesporne, decyzja k.34- 35 akt ZUS/.

Przy obliczeniu wskaźnika wysokości podstawy wymiaru świadczenia przyjęto zarobki wnioskodawcy w latach 1966-1975:

1966 r. – 9500 zł,

1967 r. – 10200 zł,
1968 r. - 10200 zł,
1969 r. - 10200 zł,
1970 r. - 10350 zł,
1971 r. - 12000 zł,
1972 r. - 12000 zł,
1973 r. – 12000 zł,
1974 r. – 13000 zł,
1975 r. – 19400 zł

Wskaźnik wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego wyniósł 39,45%.

/załącznik do decyzji k. 36 akt ZUS/

Wnioskodawca udowodnił na terenie Polski okres ubezpieczenia od 3.09.1965 r. do 6.10.1975 r. /niesporne/.

Wnioskodawca pracował w KWK (...) w Z. od 3.09.1965 r. do 21.11.1972 r. w pełnym wymiarze czasu pracy i w tym okresie wykonywał pracę:

- 3.09.1965 r. – 30.11.1965 r. na stanowisku ładowacza pod ziemią,
- 1.12.1965 r. – 25.09.1966 r. na stanowisku młodszego górnik pod ziemią,
- 26.09.1966 r. – 31.07.1967 r. na stanowisku młodszego rzemieślnika na powierzchni,
- 1.08.1967 r. – 31.07.1970 r. na stanowisku ślusarza na powierzchni,
- 1.08.1970 r. – 30.11.1971 r. na stanowisku ślusarza o specjalnych kwalifikacjach na powierzchni,
- 1.12.1971 r. – 21.11.1972 r. na stanowisku ślusarza maszynowego na powierzchni.

Stosunek pracy ustał w wyniku rozwiązania na skutek przeniesienia służbowego wnioskodawcy do Zakładów (...) w G..

/świadczenie pracy k. 13, akta osobowe k. 67 i w nich: zaświadczenie pracy z 4.05.2018 r., karty obiegowe, badanie nowostępującego, charakterystyki pracownika fizycznego, zaświadczenia o braniu udziału z ramienia Związku (...) w manifestacjach w S. i w pracach społecznych, za które otrzymywał dniówki, podanie wnioskodawcy z 10.11.1971 r. , przeszeregowanie z 6.12.1971 r, zaświadczenie zwolnienia z pracy z 21.11.1972 r, opinia z 25.10.1972 r., pismo z 14.11.1972 r. o przeniesieniu służbowym, zawiadomienie o rozwiązaniu stosunku pracy, zaświadczenie zwolnienia z pracy z 24.10.1974 r., świadectwo pracy z 1.09.2005 r., karty urlopowe/.

Zgodnie z kartą obiegową z 8.08.1970 r. w KWK (...) w Z. odwołujący na stanowisku ślusarza otrzymywał wynagrodzenie obliczane według dniówki w kwocie 80 zł /karta obiegowa z 8.08.1970 r. w aktach osobowych w kopercie za kartą 67, podanie wnioskodawcy z 10.11.1971 r. w aktach osobowych w kopercie za kartą 67/.

Nie zachowała się oryginalna dokumentacja płacowa wnioskodawcy z w/w okresie zatrudnienia w KWK (...) w Z..

/niesporne, a nadto pismo z 4.05.2018 r. k. 70 i w aktach osobowych w kopercie za kartą 67/

W Zakładach (...) po reorganizacji (1.01.1975 r.) w (...) Ośrodku (...) – obecnie Centrum Mechanizacji Górnictwa (...) w G. wnioskodawca był zatrudniony na umowę o pracę na czas nieokreślony od 22.11.1972 r. do 6.10.1975 r. w pełnym wymiarze czasu pracy jako ślusarz maszynowy od 22.11.1972 r. do 30.04.1974 r., a następnie jako robotnik wykwalifikowany – ślusarz od 1.05.1974 r. do 6.10.1975 r.

Nie zachowała się oryginalna dokumentacja płacowa wnioskodawcy z w/w okresie zatrudnienia w Zakładach (...) po reorganizacji (1.01.1975 r.) w Centralnym środku (...) Konstrukcyjnym (...) – obecnie Centrum Mechanizacji Górnictwa (...) w G..

Z zachowanych dokumentów osobowych wnioskodawcy z tego okresu zatrudnienia wynika, że zgodnie z angażem z 22.11.1972 r. jego wynagrodzenie zasadnicze było obliczane według stawki godzinowej w wysokości 10,50 zł za godzinę, do stawki zasadniczej przysługiwała mu premia przyznawana zgodnie z regulaminem premiowania obowiązującym w (...) i był on uprawniony do ekwiwalentu pieniężnego za deputat węglowy zgodnie z odrębnymi przepisami. Nie ma dokumentacji w jakiej wysokości ekwiwalent za deputat węglowy był faktycznie wypłacany skarżącemu.

Z pisma z 14.02.1973 r. wynika, że wnioskodawca przebywał w tym dniu na urlopie bezpłatnym.

Zgodnie z angażem z 18.06.1974 r. wnioskodawca został przeniesiony od 1.05.1974 r. na stanowisko robotnika wykwalifikowanego – ślusarza a jego miesięczna płaca zasadnicza wynosiła 2300 zł według 7 grupy zaszeregowania, zaś pozostałe warunki wynagrodzenia tj. ekwiwalent węglowy, premia miesięczna, dodatki za pracę nocną, szkodliwą dla zdrowia, dodatki za prowadzenie brygady, przysługiwały wg ogólnie obowiązujących przepisów w (...).

Zgodnie z angażem z 26.09.1974 r. z dniem 1.08.1974 r. wnioskodawcy przyznano płacę zasadniczą w wysokości 2500 zł wg 8 grupy zaszeregowania.

Zgodnie z angażem z 6.01.1975 r. wnioskodawca w związku z postanowieniami Zarządzenia nr 53 Ministra Górnictwa i Energetyki z 19.12.1974 r. z dniem 1.01.1975 r. został przekazany do (...) Ośrodka (...) w G. z zachowaniem dotychczasowych warunków pracy i płacy.

Zgodnie z (...) wnioskodawca w 1975 r. uzyskał w w/w zakładzie pracy zarobki w wysokości 19400 zł.

/zaświadczenie k. 26, pismo z Instytutu (...) z 24.01.2019 r. k. 80, akta osobowe wnioskodawcy k. 99 i w nich: kwestionariusz osobowy A01, podanie A02, angaż B13, pismo z 14.02.1973 r. B 21, angaż z 18.06.1974 r. B 23, angaż z 26.09.1974 r. B24, angaż z 6.01.1975 r. B25 , zaświadczenie (...) k. 158/159 akt ZUS/

Zgodnie ze zbiorem przepisów dotyczących zasad wynagradzania pracowników w (...) w G. z lutego 1971 r. pracownikom zatrudnionym w tych zakładach przysługiwał deputat węglowy w naturze i ekwiwalent pieniężny bądź tylko w ekwiwalencie pieniężnym. Za niewydajny w naturze deputat węglowy wypłacany był ekwiwalent pieniężny pracownikom uprawnionym podobierania deputatu w węglu kamiennym w wysokości 500 zł za tonę węgla, a w węglu brunatnym w wysokości 320 zł za tonę węgla. Ekwiwalent pieniężny za deputat węglowy wypłacany był z dołu w równych ratach miesięcznych łącznie z wypłatą wynagrodzenia za pracę. Deputat węglowy w ilości 8 ton węgla kamiennego rocznie otrzymywali pracownicy utrzymujący rodzinę i pracownice samotni prowadząc własne gospodarstwo domowe.

Zgodnie z załącznikiem do Zbiorowego Układu Pracy zawartego pomiędzy Ministrem Górnictwa i Energetyki i Związkiem Zawodowym (...) dnia 15.04.1957 r. zakłady pracy przemysłu węglowego objęte postanowieniami art. 21 układu zbiorowego pracy dla przemysłu węglowego, których pracownicy uprawnieni są do deputatu węglowego wyłącznie w ekwiwalencie pieniężnym należały Zakłady (...).

/wyciągi z zapisów dotyczących deputatu węglowego i ekwiwalentu pieniężnego za deputat węglowy obowiązujących w (...) w latach 1971-1975 k. 81-98/

Wnioskodawca zarówno w okresie zatrudnienia w Kopalni (...), jak i w Zakładach (...) miał oprócz wynagrodzenia zasadniczego wypłacany co miesiąc deputat węglowy, do którego był uprawniony zgodnie z kartą górniczą, a także miał wypłacane tzw. trzynastki i czternastki.

/zeznania wnioskodawcy e-prot. z 15.01.2019 r.: 00:20:25, zeznania świadka H. L. e-prot. z 12.09.2019 r.: 00:15:57-00:24:28/

Odwołujący nie pamięta, ani też nie ma żadnych dokumentów potwierdzających jego faktyczne zarobki w w/w zakładach pracy

/zeznania wnioskodawcy e-prot. z 15.01.2019 r.: 00:20:25

Zgodnie z zachowaną oryginalną dokumentacją osobową wnioskodawcy z okresu zatrudnienia w Zakładach (...) w G. w okresie od 22.11.1972 r. do 6.10.1975 r. odwołujący uzyskał w następującej wysokości wynagrodzenia:

	10		2 500,00 zł			
	11		2 500,00 zł			
	12		2 500,00 zł			
	Razem:	27 527,00 zł	4 000,00 zł	31 527,00 zł		
	1		2 500,00 zł			
	2		2 500,00 zł			
	3		2 500,00 zł			
	4		2 500,00 zł			
	5		2 500,00 zł			
1975	6		2 500,00 zł			
	7		2 500,00 zł			
	8		2 500,00 zł			
	9		2 500,00 zł			

	do 06.10		456,73 zł			2500 zł / 208h *38h
	Razem:	22 956,73 zł	3 333,33 zł	26 290,06 zł		

Wyliczenie emerytury z uwzględnieniem deputatu węglowego

- wyliczenie podstawy wymiaru emerytury z 10 lat kalendarzowych poprzedzających bezpośrednio rok, w którym wnioskodawca przystąpił po raz pierwszy do ubezpieczenia za granicą:

Rok	Wynagrodzenie (WARIANT 11)	Kwota przeciętnego rocznego wynagrodzenia	Stosunek podstawy wymiaru do przeciętnego wynagrodzenia proporcjonalnie do liczby miesiący pozostawania w ubezpieczeniu w roku kalendarzowym
1966	9 500,00 zł	23 208,00 zł	40,93%
1967	10 200,00 zł	24 192,00 zł	42,16%
1968	10 200,00 zł	25 272,00 zł	40,36%
1969	10 200,00 zł	26 088,00 zł	39,10%
1970	10 350,00 zł	26 820,00 zł	38,59%
1971	13 400,00 zł	28 296,00 zł	47,36%
1972	28 356,66 zł	30 108,00 zł	94,18%
1973	28 528,00 zł	33 576,00 zł	84,97%
1974	31 527,00 zł	38 220,00 zł	82,49%
1975	26 290,06 zł	46 956,00 zł	55,99%
Razem (...)	566,13%		

(...) z 10 lat	56,61%	
----------------	--------	--

Kwota bazowa obowiązująca na dzień przyznania emerytury 01.10.2010 r.: 2.716,71 zł Podstawa wymiaru emerytury:
 $2.716,71 \text{ zł} \times 56,61\% = 1.537,93 \text{ zł}$

Do ustalenia emerytury uwzględniono łączny okres pracy w Polsce i zagranicą:

554 okresów składkowych tj. 46 lata, 2 miesiące

Wyliczenie wysokości emerytury:

$24\% \times 2.716,71 \text{ zł} = 652,01 \text{ zł}$

$(554 * 1,3\%) / 12 \text{ m-cy} \times 1.537,93 \text{ zł} = 923,01 \text{ zł}$

Razem: 1.575,02 zł

Ponieważ emerytura nie może przekraczać 100% podstawy wymiaru, dlatego ogranicza się jej wysokość do kwoty 1.537,93 zł.

Waloryzacja świadczenia przedstawia się następująco:

Data	Wskaźnik waloryzacji	Podwyżka kwotowa	Kwota świadczenia
01.10.2010			1 537,93 zł
od 01-03-2011	103,10%		1 585,61 zł
Od 01-03-2012		71,00 zł	1 656,61 zł
od 01-03-2013	104,00%		1 722,87 zł
od 01-03-2014	101,60%		1 750,44 zł
od 01-03-2015	100,68%	36,00 zł	1 786,44 zł
od 01-03-2016	100,24%		1 790,72 zł
od 01-03-2017	100,44%	10,00 zł	1 800,72 zł
od 01-03-2018	102,98%		1 854,38 zł
od 01-03-2019	102,86%	70,00 zł	1 924,38 zł

Wysokość emerytury ustalona jest w oparciu o proporcję miesięcy pracy w Polsce tj. 121 do ogólnej liczby miesięcy pracy tj. 554.

Na dzień 01.10.2010 r. łączna liczba miesięcy wynosiła 538.

Wysokość emerytury z uwzględnieniem deputatu węglowego wyliczona na dzień wniesienia odwołania od decyzji z 3.07.2018 r. wynosi 405,02 zł ((...),38/ 554 m-ce x 121 m-cy), zaś na dzień 2.07.2019 r. wydania opinii przez biegłego z zakresu księgowości 420,31 zł (1924,38 /554 m-ce x 121 m-cy).

/opinia biegłego ds. księgowości k. 163-171/

Powyższy stan faktyczny Sąd odtworzył na podstawie powołanych dokumentów oraz pełnowartościowej opinii biegłego z zakresu księgowości, a także częściowo zeznań świadka H. L. i wnioskodawcy, a mianowicie w takim zakresie w jakim korelowały one z pozostałym wiarygodnym materiałem dowodowym.

Sąd w oparciu o zachowaną dokumentację osobową skarżącego ustalił, że był on w obu okresach zatrudnienia w Kopalni (...) i później w Zakładach (...) w G., uprawniony do deputatu węglowego. Wobec powyższego należało przy ustalaniu zarobków uwzględnić kwoty należnego odwołującego ekwiwalentu za deputat węglowy. W obu okresach skarżący pracował w górnictwie, a jego przejście służbowe do pracy Zakładach (...) w G. odbyło się z zachowaniem dotychczasowych uprawnień płacowych. Sąd miał też na uwadze, że nie zachowała się dokumentacja płacowa skarżącego, jednakże możliwym było na podstawie zbioru przepisów dotyczących zasad wynagradzania pracowników w (...) z 1971 r. odtworzyć należne kwoty deputatu węglowego.

Sąd oparł zatem swoje ustalenia na opinii biegłej ds. księgowości w takim zakresie w jakim wyliczyła ona emeryturę wnioskodawcy w wariantcie I tj. z uwzględnieniem deputatu węglowego, którego wysokość została przez biegłą obliczona na podstawie w/w przepisów dotyczących zasad wynagradzania pracowników w (...) z 1971 r. Sąd uznał w/w opinię za wiarygodną, gdyż jest rzetelna i sporządzona zgodnie z wymaganiami fachowości i niezbędną wiedzą w zakresie stanowiącym ich przedmiot.

Sąd nie znalazł podstaw do weryfikacji opinii biegłego w oparciu o uwagi i zastrzeżenia wnioskodawcy. Odwołujący kwestionował powyższą opinię twierdząc, że jego rzeczywiste zarobki były wyższe i powoływał się na średnie zarobki w górnictwie w tym czasie. Sąd nie neguje tego, że skarżący miał wyższe wynagrodzenie niż ustalone przez biegłą. Wnioskodawca nie przedstawił jednak aż do zakończenia postępowania żadnych dowodów, z których wynikałaby faktyczna wysokość jego wynagrodzenia, a wyliczenia zarobków skarżącego na podstawie zachowanej dokumentacji osobowej skarżącego przez biegłą nie noszą jakichkolwiek błędów rachunkowych i są zgodne z obowiązującymi wówczas normami czasu pracy. Wobec braku oryginalnej dokumentacji płacowej i innych dokumentów, z których wynikałyby w sposób pewny nie zaś jedynie prawdopodobny rzeczywiste zarobki skarżącego, żądanie powoda przyjęcia wyższych niż możliwe do ustalania w sposób nie budzących wątpliwości, że nie zostały zawyżone zarobki odwołującego pozostały nieudowodnione. W szczególności nie można było uznać, że wnioskodawca wykazał zasadność swojego żądania za pomocą zeznań świadka H. L., gdyż świadek ten nie znał konkretnych kwot zarobków skarżącego a jedynie potwierdził, że wnioskodawca miał wyższe niż on wynagrodzenie.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie częściowo zasługuje na uwzględnienie skutkując zmianą skarżonej decyzji, a w pozostałym zakresie podlega oddaleniu.

W myśl art. 27 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn.: Dz. U. z 2018 r. poz. 1270) ubezpieczonym urodzonym przed dniem 1 stycznia 1949 r. przysługuje emerytura, jeżeli spełnili łącznie następujące warunki:

1) osiągnęli wiek emerytalny wynoszący co najmniej 60 lat dla kobiet i co najmniej 65 lat dla mężczyzn;

2) mają okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn, z zastrzeżeniem art. 27a.

Zgodnie z art. 114 ust. 1 ustawy prawo do świadczeń lub ich wysokość ulega ponownemu ustaleniu na wniosek osoby zainteresowanej lub z urzędu, jeżeli po uprawomocnieniu się decyzji w sprawie świadczeń zostaną przedłożone nowe dowody lub ujawniono okoliczności istniejące przed wydaniem tej decyzji, które mają wpływ na prawo do świadczeń lub na ich wysokość.

Na mocy art. 111 ust. 1 możliwe jest ponowne obliczenie wysokości emerytury lub renty od podstawy wymiaru ustalonej w myśl art. 15 ustawy, jeżeli do jej obliczenia wskazano podstawę wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne lub ubezpieczenia emerytalne i rentowe na podstawie przepisów prawa polskiego:

1) z liczby kolejnych lat kalendarzowych i w okresie wskazanym do ustalenia poprzedniej podstawy wymiaru świadczenia,

2) z kolejnych 10 lat kalendarzowych wybranych z 20 lat kalendarzowych, poprzedzających bezpośrednio rok kalendarzowy, w którym zgłoszono wniosek o przyznanie emerytury lub renty albo o ponowne ustalenie emerytury lub renty, z uwzględnieniem art. 176,

3) z 20 lat kalendarzowych wybranych z całego okresu podlegania ubezpieczeniu, przypadających przed rokiem zgłoszenia wniosku o ponowne ustalenie emerytury lub renty,

- a wskaźnik wysokości podstawy wymiaru jest wyższy od poprzednio obliczonego.

Na podstawie art. 15 ust. 1 podstawę wymiaru emerytury i renty stanowi przeciętna podstawa wymiaru składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe lub na ubezpieczenie społeczne na podstawie przepisów prawa polskiego ustalona w sposób określony w ust. 4 i 5.

W myśl ust. 2a art. 15 jeżeli nie można ustalić podstawy wymiaru składek w okresie pozostawania w stosunku pracy wskazanym do ustalenia podstawy wymiaru emerytury i renty, za podstawę wymiaru składek przyjmuje się kwotę obowiązującego w tym okresie minimalnego wynagrodzenia pracowników, proporcjonalnie do okresu podlegania ubezpieczeniu i wymiaru czasu pracy.

Zgodnie z § 21 ust. 1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 11 października 2011 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe (Dz. U. z 2011, Nr 237, poz. 1412) środkiem dowodowym stwierdzającym wysokość wynagrodzenia, dochodu, przychodu oraz uposażenia przyjmowanego do ustalenia podstawy wymiaru emerytury lub renty są zaświadczenia pracodawcy lub innego płatnika składek, legitymacja ubezpieczeniowa lub inny dokument, na podstawie którego można ustalić wysokość wynagrodzenia, dochodu, przychodu lub uposażenia. Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 11 października 2011 r. obowiązuje od 23 listopada 2011 r. i ma zastosowanie do wniosków w sprawach świadczeń złożonych od daty jego wejścia w życie. Zastąpiło ono rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe i zasad wypłaty tych świadczeń (Dz. U. z 1983 r., Nr 10, poz. 49, ze zm.), które dowody uzasadniające prawo do świadczeń i ich wysokości określało w sposób podobny. I tak zgodnie z § 20 pkt. 1 rozporządzenia z dnia

7 lutego 1983 r. środkiem dowodowym stwierdzającym wysokość zarobku lub dochodu stanowiącego podstawę wymiaru emerytury lub renty dla pracowników były zaświadczenia zakładów pracy wystawione według wzoru ustalonego przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych albo legitymacja ubezpieczeniowa zawierająca wpisy dotyczące okresów zatrudnienia i wysokości osiągniętych zarobków.

Orzeczenia Sądu Najwyższego jakie zapadły jeszcze na gruncie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. są zgodne co do tego, że ograniczenie co do środków dowodowych wynikające z § 20 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. obowiązujące w postępowaniu przed organem rentowym nie ma zastosowania w postępowaniu

sądowym przed Sądem Pracy i Ubezpieczeń Społecznych. Wysokość zarobków, której pochodną jest podstawa wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne, jest faktem mającym istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy (art. 227 KPC), który w postępowaniu przed sądem może być udowodniany wszelkimi środkami dowodowymi, które sąd uzna za celowe i pożądane. Wysokość uzyskiwanego uposażenia może być zatem ustalana także przy pomocy innych pisemnych środków dowodowych pochodzących od pracodawcy, czy też nawet dowodów pośrednich, nie wyłączając zeznań świadków - aczkolwiek wskazujących wprost na wysokość wynagrodzenia zainteresowanego /por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 lipca 1997 r. sygn. akt II UKN 186/97, opubl. OSNP 1998/11/342; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 czerwca 2006 r. sygn. I UK 115/06, opubl: Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Administracyjna, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych rok 2007, Nr 17-18, poz. 257, str. 753/.

Należy też podkreślić, że Sąd nie jest związany ograniczeniami dowodowymi określonymi dla dowodzenia przed organami rentowymi, co wynika z treści art. 473 k.p.c. i sprawia, że każdy fakt może być dowodzony wszelkimi środkami, które Sąd uzna za pożądane, a ich dopuszczenie za celowe. Sąd nie jest jednak obowiązany w postępowaniach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych do poszukiwania dokumentów zatrudnieniowo - płacowych, o które nie zadbała osoba dochodząca świadczenia ubezpieczeniowego. W związku z tym to na ubezpieczonym spoczywał ciężar dowodzenia i udokumentowania podnoszonych twierdzeń. Przy ustalaniu podstawy wymiaru składki wnioskodawca powinien udowodnić, że w spornym okresie uzyskiwał wynagrodzenie w konkretnie określonej wysokości oraz to, że od wynagrodzenia tego była odprowadzana składka./Wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z 31.08.2016 r. III AUa 1723/15 LEX nr 2149641/.

Wysokości wynagrodzenia lub danego składnika wynagrodzenia nie można ustalać w sposób przybliżony, ale pewny, na podstawie konkretnego dokumentu bądź jego kopii, który zachował się w dokumentacji osobowej ubezpieczonego (ostatecznie w oparciu o wiarygodne i precyzyjne zeznania świadków). W takim wypadku uwzględnić można składniki wynagrodzenia, które są pewne, wypłacane były w danym okresie, stałe i w określonej wysokości (por. wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z 18.01.2012 r., III AUa 1555/11, LEX nr 1113058).

Nie jest możliwe obliczanie wysokości emerytury wyłącznie na podstawie twierdzeń wnioskodawcy. Twierdzenia te muszą być udowodnione. Wskazać należy, iż nie jest rzeczą sądu zarządzenie dochodzeń w celu uzupełnienia lub wyjaśnienia twierdzeń stron i wykrycia środków dowodowych pozwalających na ich udowodnienie ani też Sąd nie jest zobowiązany do przeprowadzenia z urzędu dowodów zmierzających do wyjaśnienia okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy (art. 232 k.p.c.). Obowiązek przedstawienia dowodów spoczywa na stronach (art. 3 k.p.c.), a ciężar udowodnienia faktów mających dla rozstrzygnięcia sprawy istotne znaczenie (art. 227 k.p.c.) spoczywa na stronie, która z faktów tych wywodzi skutki prawne (art. 6 k.c.). Stanowisko takie zawarł Sąd Najwyższy w wyroku z 17.12.1996r., I CKU 45/96 (OSNC z 1997r., z.6-7, poz.76). Podobnie, w wyroku z 7.10.1998 r., II UKN 244/98 (OSNAPiUS 1999/20/662), Sąd Najwyższy stwierdził nawet, że od 1 lipca 1996 r. nastąpiło zniesienie zasady odpowiedzialności sądu za wynik postępowania dowodowego, także w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych.

Podobny pogląd zaprezentował Sąd Apelacyjny w Łodzi w uzasadnieniu wyroku z 15.03.2006 r. w sprawie III AUa 1096/05, wskazując, iż ujemne konsekwencje związane z trudnościami w dokumentowaniu wysokości wynagrodzeń z lat odległych nie powinny obciążać wyłącznie ubezpieczonych, jednakże nie można również odpowiedzialności za taki stan rzeczy przenosić wyłącznie na Zakład Ubezpieczeń Społecznych. Ustawowym wymogiem jest bowiem wykazanie przez ubezpieczonego konkretnych kwot otrzymanych przez niego zarobków, jako podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe lub ubezpieczenie społeczne, przy czym nie może istnieć tu żaden stan niepewności co do wysokości.

Orzeczenia Sądu Najwyższego jakie zapadły jeszcze na gruncie powołanego powyżej Rozporządzenia Rady Ministrów z 7.02.1983 r. są zgodne co do tego, że ograniczenie co do środków dowodowych wynikające z §20 tego Rozporządzenia obowiązujące w postępowaniu przed organem rentowym nie ma zastosowania w postępowaniu sądowym w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych. Wysokość zarobków, której pochodną jest podstawa wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne, jest faktem mającym istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy (art. 227 k.p.c.), który w postępowaniu przed sądem może być udowodniany wszelkimi środkami dowodowymi, które sąd uzna za celowe i

pożądane. W orzecznictwie Sądu Najwyższego wskazano, iż w postępowaniu sądowym nie obowiązuje ograniczenie co do środków dowodowych stwierdzających wysokość zarobków lub dochodów stanowiących podstawę wymiaru emerytury lub renty określanych w § 20 Rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 roku (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 lipca 1997 roku, II UKN 186/97, Lex nr 32696). W sprawach emerytalno – rentowych wyliczenie wysokości świadczenia może nastąpić jedynie na podstawie zarobków faktycznie otrzymanych i to tych, od których istniał obowiązek odprowadzania składki na ubezpieczenie społeczne, co wynika jednoznacznie z treści art.15 ww. Ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

W postępowaniu cywilnym przed sądem pracy i ubezpieczeń społecznych w sprawie o wysokość emerytury możliwe jest dopuszczenie i przeprowadzenie wszelkich dowodów, w tym także dowodu z zeznań świadków lub przesłuchania samego ubezpieczonego lub innych pracowników. Nie jest jednak możliwe przeliczenie wysokości emerytury w oparciu o jakąś hipotetyczną uśrednioną wielkość wynagrodzenia uzyskiwanego przez ubezpieczonego, bowiem uśrednione obliczenie wysokości wynagrodzenia nie może oddać indywidualnych cech właściwych dla danego stosunku pracy (wyrok SN z 4 lipca 2007 r., I UK 36/07, Lex nr 390123). Co za tym idzie, zasada obliczania świadczeń w oparciu o rzeczywiste zarobki nie może zostać zastąpiona domniemaniem wynagrodzenia w danym roku kalendarzowym. Zgodnie zaś ze stanowiskiem wyrażonym przez Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z 9.01.1998 r. (II UKN 440/97, Lex nr 34199), przepisy z zakresu ubezpieczeń społecznych są normami bezwzględnie obowiązującymi i nie zawierają unormowań pozwalających na ustalenie wynagrodzenia w sposób przybliżony lub prawdopodobny. Prymat nadany dokumentacji pracowniczej prowadzi do gradacji mocy dowodowej polegającej na tym, że dokumentacja ta stanowi podstawę weryfikacji pozostałych dowodów przedłożonych przez strony. Wysokość uzyskiwanego uposażenia może być zatem ustalana także przy pomocy innych pisemnych środków dowodowych pochodzących od pracodawcy, czy też nawet dowodów pośrednich, nie wyłączając zeznań świadków oraz strony - aczkolwiek wskazujących wprost na wysokość wynagrodzenia zainteresowanego (wyrok Sądu Najwyższego z 25 lipca 1997 r., II UKN 186/97, Lex 32696; wyrok Sądu Najwyższego z 14 czerwca 2006 r., I UK 115/06, Lex 303869). Przy czym nie jest możliwe obliczanie wysokości emerytury wyłącznie na podstawie twierdzeń ubezpieczonego. Twierdzenia te muszą być udowodnione.

Sąd Okręgowy w Łodzi podziela ww. stanowiska, podobnie jak stanowisko wyrażone przez Sąd Apelacyjny w Krakowie w wyroku z 3.09.2013 r., III AUa 303/13 (Lex nr 1366097), że Sąd nie może ustalać wysokości zarobków na podstawie przypuszczeń i uśrednień. Do ustalenia podstawy wymiaru świadczeń emerytalno-rentowych może być bowiem uwzględnione tylko wynagrodzenie faktyczne uzyskane przez zainteresowanego w danym okresie. Jego wysokość musi być niewątpliwa i bezwarunkowa. Podkreślić bowiem należy, iż stosunek pracy ma zawsze charakter indywidualny, a określone warunki zatrudnienia mają charakter niepowtarzalny, ponieważ zostały wyznaczone pomiędzy pracodawcą a jego konkretnym pracownikiem.

Rzeczą sądu w sprawach o wysokość emerytury jest zatem dokładne ustalenie wysokości wynagrodzenia otrzymywanego przez ubezpieczonego w danym okresie. Zarobki za poszczególne miesiące i wybrane lata kalendarzowe wykazane muszą być w sposób nie budzący wątpliwości w ściśle określonej kwotowo wysokości i co do odprowadzonych od nich składek na ubezpieczenie społeczne. Nie można natomiast przyjmować wysokości wynagrodzenia opartego wyłącznie na przypuszczeniach, czy też twierdzeniach ubezpieczonego, jak też dowodach niejasnych, gdyż .bezwzględnie obowiązujące przepisy prawa ubezpieczeń społecznych nie zawierają unormowań pozwalających na ustalenie wynagrodzeń w sposób przybliżony. /tak trafnie wyrok SA w Łodzi z dnia 19.10.2016, III AUa 2185/15LEX nr 2152862/.

Zgodnie z ustaloną linią orzecniczą Sądów Okręgowych, Apelacyjnych i Sądu Najwyższego w przypadku braku dokumentacji płacowej istnieje możliwość ustalenia wysokości wynagrodzenia ubezpieczonego w oparciu o dokumentację z akt osobowych, taką jak min.: umowy o pracę, angaże, w których zawarte są dane dotyczące wynagrodzenia uwzględniając tylko „pewne” składnik wynagrodzenia, wypłacane w danym okresie stale i w określonej wysokości przy przyjęciu wymiaru czasu pracy udowodnionego przez ubezpieczonego (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z 11.12.2017 r. III AUa 1071/16, LEX nr 2423321, wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z 31.08.2016 r. III AUa 1723/15, L., wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z 24.05.2016 r. III AUa 119/16 , L., wyrok Sądu Apelacyjnego

w Gdańsku z 29.10.2015 r. III AUa 822/15, L., wyrok Sądu Okręgowego w Kaliszu z 18.09.2013 r. V U 466/13, L., wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z 12.02.2013 r. III AUa 1024/12, L.).

Przekładając powyższe rozważania na grunt przedmiotowej sprawy, jedynie wynagrodzenie ubezpieczonego ustalone w sposób niewątpliwy, wobec którego nie istnieje jakakolwiek niepewność czy nie zostało ono zawyżone, może być podstawą do ustalenia wskaźnika wysokości podstawy wymiaru emerytury wnioskodawcy, a następnie kwoty świadczenia emerytalnego.

W niniejszej sprawie Sąd przeprowadził postępowanie dowodowe obejmujące dowód z przesłuchania wnioskodawcy i świadka oraz analizę zachowanych oryginalnych akt osobowych skarżącego z badanych okresów zatrudnienia, co pozwoliło w sposób wszechstronny przeanalizować zasadność jego żądania.

Z zebranego w sprawie materiału dowodowego wynika, iż możliwym jest przyjęcie w miejsce minimalnego wynagrodzenia przyjętego przez ZUS w okresie zatrudnienia w latach 1971 -1975 wynagrodzeń wyliczonych przez biegłą na podstawie oryginalnych akt osobowych skarżącego, których to wyliczeń ZUS nie kwestionował. Nie ulega bowiem wątpliwości, że w ww. okresie ubezpieczony świadczył pracę w pełnym wymiarze czasu pracy i z pewnością otrzymywał wynagrodzenie w wysokości co najmniej określonej zgodnie ze angażami wystawionymi przez zakład pracy. Przyjęto normatywny czas pracy z uwagi na brak dostatecznych dowodów, że wnioskodawca wykonywał pracę ponad przewidziane normy i w jakim zakresie.

Przyjęto normatywny czas pracy z uwagi na brak dostatecznych dowodów, że wnioskodawca wykonywał pracę ponad przewidziane normy i w jakim zakresie. Należy zauważyć, że w objętych sporem okresie zatrudnienia, był on zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy a normy czasu pracy określały przepisy prawa pracy. Na mocy art. 1 ustawy z 18.12.1919 r. „o czasie pracy w przemyśle i handlu” (tj. Dz.U. z 1933 r., Nr 94, poz.734) czas pracy wszystkich pracowników, zatrudnionych na mocy umowy w przemyśle, handlu, górnictwie, komunikacji i przewozie oraz innych zakładach pracy, choćby na zysk nie obliczonych, a prowadzonych w sposób przemysłowy, niezależnie od tego, czy te zakłady pracy są własnością prywatną, czy państwową, czy też organów samorządowych wynosi bez wliczenia przerw odpoczynkowych najwyżej 8 godzin na dobę, w sobotę 6 godzin na dobę i nie może przekraczać 46 godzin na tydzień. Zgodnie zaś z art. 129 § 1 kp w brzmieniu obowiązującym od 1.01.1975 r. czas pracy nie może przekraczać 8 godzin na dobę i 46 godzin na tydzień.

Nie zachowały się natomiast listy płac z tego okresu. Sąd nie neguje temu, że wnioskodawca mógł otrzymywać zasadnicze wynagrodzenie w wyższych kwotach niż to wynika z wyliczeń biegłego – rzecz jednak w tym, że nie ma żadnych dowodów na to w jakiej konkretnej kwocie otrzymywał on wynagrodzenia zasadnicze, przez co w tej części jego odwołanie nie zasługiwało na uwzględnienie.

Wskazać należy, że w przypadku braku innych dokumentów zwłaszcza płacowych wiarygodnym potwierdzeniem wysokości otrzymywanego wynagrodzenia mającym decydujące znaczenie są stawki przyjęte w zachowanej dokumentacji osobowej pracownika. Ciężar dowodu niewątpliwie w tej sytuacji spoczywa na wnioskodawcy zgodnie z treścią przepisu art. 6 k.c., który był należycie pouczony o w trybie art. 5 k.p.c. o treści art. 6 k.c. na przykładach przez Sąd. Jednakże poza złożonymi do akt ZUS-owskich dokumentami skarżący w toku postępowania odwoławczego nie zaferował żadnych nowych dowodów, czy to w postaci dokumentów, czy zeznań świadków, na podstawie których można byłoby odtworzyć w sposób konkretną wysokość jego wynagrodzenia zasadniczego, wobec którego nie istnieje wątpliwość, iż zostało ono zawyżone. Dodać należy, że dokumentacja płacowa z badanych okresów nie istnieje, co przyznał także wprost odwołujący.

Zdaniem Sądu materiał dowodowy pozwolił też ustalić w sposób pewny, że skarżący w obu okresach zatrudnienia w Kopalni (...) i później w Zakładach (...) w G., był uprawniony do deputatu węglowego, gdyż jego przejście służbowe do pracy Zakładach (...) w G. odbyło się z zachowaniem dotychczasowych uprawnień płacowych, w tym prawa do ekwiwalentu za węgiel, albowiem z angażu z 22.11.1971 r. znajdującego się w dokumentacji osobowej z tego ostatniego zakładu wynika, że skarżący do tego deputatu był uprawniony. Sąd miał też na uwadze, że pomimo tego, że nie zachowała się dokumentacja płacowa skarżącego, to okazało się możliwym na podstawie zbioru przepisów dotyczących

zasad wynagradzania pracowników w (...) z 1971 r. odtworzenie należnych skarżącemu konkretnych kwot deputatu węglowego, bo te wynikają wprost z w/w przepisów. Wobec tego Sąd oparł się na opinii biegłej ds. księgowości w tej części, z której wynika emerytura wnioskodawcy w wariantcie I tj. z uwzględnieniem deputatu węglowego, którego wysokość została przez biegłą obliczona na podstawie w/w przepisów dotyczących zasad wynagradzania pracowników w (...) z 1971 r.

Zgodnie z ustaloną linią orzeczniczą Sądów Okręgowych, Apelacyjnych i Sądu Najwyższego w przypadku braku dokumentacji płacowej istnieje możliwość ustalenia wysokości wynagrodzenia ubezpieczonego w oparciu o dokumentację z akt osobowych, taką jak min.: umowy o pracę, angaże, w których zawarte są dane dotyczące wynagrodzenia uwzględniając tylko „pewne” składnik wynagrodzenia, wypłacane w danym okresie stale i w określonej wysokości przy przyjęciu wymiaru czasu pracy udowodnionego przez ubezpieczonego co też Sąd Okręgowy w niniejszej sprawie uczynił za w/w okresy (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z 11.12.2017 r. III AUa 1071/16, LEX nr 2423321, wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z 31.08.2016 r. III AUa 1723/15, L., wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z 24.05.2016 r. III AUa 119/16, L., wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z 29.10.2015 r. III AUa 822/15, L., wyrok Sądu Okręgowego w Kaliszu z 18.09.2013 r. V U 466/13, L., wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z 12.02.2013 r. III AUa 1024/12, L.).

Reasumując – w świetle dostępnej dokumentacji osobowej skarżącego możliwym było jedynie odtworzenie jego zarobków w sposób pewny zgodnie z angażami z za latami 1971-1974 przy przyjęciu pełnego wymiaru czasu pracy a w 1975 r. zgodnie z dokumentem Rp 7 zalegającym w aktach ZUS-owskich, a także możliwe okazało się odtworzenie w sposób pewny co do wysokości na podstawie obowiązujących wówczas przepisów dotyczących wynagradzania pracowników z (...) z 1971 r. ekwiwalentu węglowego, co do którego wnioskodawca był bez wątpienia uprawniony w okresach zatrudnienia w Kopalni (...) i później w Zakładach (...) w G., a co biegła w swojej opinii w sposób bezbłędny pod względem rachunkowym obliczyła.

Dalej idące roszczenie odwołującego nie zostało przez niego udowodnione co do wysokości jego faktycznych zarobków i nie mogło zostać uwzględnione. Nie można bowiem przyjąć średnich zarobków w danej grupie zawodowej, tak jakby tego chciał skarżący, albowiem stosunek pracy ma zawsze charakter indywidualny, a określone warunki zatrudnienia mają charakter niepowtarzalny, ponieważ zostały ustalone między pracodawcą i konkretnym pracownikiem, a nadto wynagrodzeni musi być odtworzone w sposób pewny co do wysokości w taki sposób, aby nie zachodziła wątpliwość, że jego wysokość została zawyżona.

Mając powyższe okoliczności na uwadze Sąd Okręgowy, na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c., zmienił zaskarżoną i przeliczył emeryturę wnioskodawcy A. S. od dnia 1 czerwca 2018 roku przy uwzględnieniu wskaźnika wysokości podstawy wymiaru emerytury w wysokości 56,61%, a w pozostałym zakresie na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c., oddalił odwołanie jako niezasadne, o czym orzekł jak w punkcie 2 wyroku.

A.P.